

Accountantsverslag 2025

Gemeente Zwolle, 22 juni 2026

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA ZWOLLE

Onderwerp
Accountantsverslag 2025

Datum
22 juni 2026

Ons kenmerk
2606812474/RM

Behandeld door
drs. V.V. Jongbloed RA
VJongbloed@deloitte.nl

L.W.A. Brandts MSc RA EMITA
lbrandts@deloitte.nl

M. Bahceci MSc
mbahceci@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2025 van de gemeente Zwolle. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2025 van de gemeente Zwolle.

De jaarrekening 2025 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zwolle. Wij hebben bij deze jaarrekening een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging gedateerd op 25 september 2025 en met ons auditplan, dat op 9 september 2025 is besproken in uw auditcommissie.

Wij hebben het concept van dit accountantsverslag besproken met de portefeuillehouder financiën, de algemeen directeur en de concerncontroller. Op 15 juni jl. hebben wij ons verslag toegelicht aan en besproken met de leden van de auditcommissie.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. V.V. Jongbloed RA

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD Arnhem
Postbus 30265
6803 AG Arnhem
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

Inhoudsopgave

	<u>Kernboodschappen jaarrekeningcontrole</u>	4
	• <u>Kernboodschap jaarrekeningcontrole</u>	5
	<u>Bestuurlijke samenvatting</u>	6
	• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	7
	<u>Bevindingen jaarrekening</u>	11
	• <u>De financiële positie van de gemeente Zwolle</u>	12
	• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	18
	<u>Interne beheersing</u>	26
	• <u>Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2025</u>	27
	<u>Bijlagen</u>	28
	• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen en onzekerheden</u>	29
	• <u>Bijlage A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	30
	• <u>Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2025</u>	31
	• <u>Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	34

Kernboodschappen jaarrekeningcontrole

Kernboodschap jaarrekeningcontrole

De basis voor onze controle is het auditplan 2025 dat met de auditcommissie is besproken. In dit accountantsverslag geven wij u inzicht in de belangrijkste bevindingen bij de jaarrekening en de (ontwikkeling van de) interne beheersing van de gemeente Zwolle. Wij hebben tijdens onze jaarrekeningcontrole de rekeningsaldi en transactiestromen samenhangend met de balans en het overzicht van baten en lasten gecontroleerd. In deze kernboodschap koppelen wij ons overkoepelende beeld terug van deze controle en geven wij beknopt een managementsamenvatting voor de gemeente Zwolle. In het hoofdstuk 'Bevindingen jaarrekeningcontrole 2025' hebben wij onze bevindingen meer in detail toegelicht, evenals onze adviezen voor de verdere doorontwikkeling van de organisatie gedurende 2026.

Onderwerp	Boodschap
<p>Overall beeld jaarrekeningcontrole 2025:</p> <p><i>Gemeente met gezonde financiële positie maar grote uitdagingen op het gebied van planning en haalbaarheid van de investeringsagenda.</i></p>	<p>Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2025 van de gemeente Zwolle uitgevoerd en hebben op 22 juni 2026 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld bij de jaarrekening 2025 verstrekt. De samenwerking met de gemeente verliep prettig en transparant. De jaarrekening is tijdig en van goede kwaliteit aangeleverd, ondanks de implementatie van het nieuwe financiële systeem ERPx in januari 2026 wat veel heeft gevraagd van uw ambtelijke organisatie.</p> <p>Zwolle heeft een gezonde financiële positie. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 65 miljoen met een weerstandsratio van 1,09. Het gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten bedraagt € 20,5 miljoen voordelig en na de mutaties in reserves resteert een positief resultaat van circa € 6,2 miljoen.</p> <p>Realiteitsgehalte begroting</p> <p>De investeringsambities (SIA, investeringskredieten, IHP) van Zwolle wederom sterk toegenomen. In 2025 heeft Zwolle een mooie stijging van de realisatie gerealiseerd, met een bedrag van € 119,6 miljoen aan investeringen ten opzichte van € 97,5 miljoen in 2024. De stijging is echter niet evenredig met de nog harder gestegen investeringsambities. De gemeente heeft (nog) geen volledig inzicht in fasering van investeringen, waardoor de haalbaarheid op middellange en lange termijn onvoldoende toetsbaar is. Wij hebben het college geadviseerd duidelijke prioritering en fasering op basis van uitvoerbaarheid, financiële haalbaarheid en strategische meerwaarde uit te werken en de haalbaarheid hiervan periodiek te toetsen.</p> <p>Grondexploitaties</p> <ul style="list-style-type: none">• Met het vaststellen van de grondexploitatie Noordereiland in 2025 krijgt Zwolle een steeds actiever grondbeleid wat voornamelijk binnenstedelijk plaatsvindt. Zwolle ervaart uitdagingen in de realisatie als gevolg van mobiliteit en parkeren. De gemeente is positief over het op korte termijn kunnen ontwikkelen en uitgeven van de geplande woningbouw in dit gebied.• Bij de controle van de grondexploitatie hebben wij diverse bevindingen geconstateerd die een conservatieve tendens laten zien, ten aanzien van de nog te maken kosten, de nog te realiseren opbrengsten en de gehanteerde parameters. Zwolle kiest voor deze voorzichtigheid om onvoorziene tegenvallers op te kunnen vangen. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële afwijkingen en/of onzekerheden geconstateerd ten aanzien van de waardering van de grondexploitatieprojecten per ultimo 2025.• Zwolle kiest ervoor de kosten van de Adaptieve Ontwikkelstrategie (AOS) van de parkeerhubs niet te verwerken in de waardering van de grondexploitatie (verlagen van de residuele grondwaarde) maar als investering en te dekken vanuit een bestemmingsreserve. Indien deze kosten wél in de grondexploitatie worden verwerkt, zal dit naar verwachting het positieve resultaat van Noordereiland en de Nieuwe Veemarkt grotendeels wegnemen.

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen
en aanbevelingen jaarrekeningcontrole

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid

- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld van de jaarrekening 2025 verstrekt.
- Met ingang van het begrotingsjaar 2025 is de berekening van de goedkeuringstolerantie gewijzigd en wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen de tolerantie voor getrouwheid en onzekerheid. De nieuwe goedkeuringstolerantie bedraagt 2% voor fouten én onzekerheden van de totale lasten exclusief toevoegingen aan reserves en bedraagt afgerond € 16 miljoen.
- Wij hebben tijdens onze controle van de WNT geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd die de materialiteitsgrens conform het controleprotocol WNT te boven gaan.

Rechtmatigheid

- Het college van B&W heeft in haar rechtmatigheidsverantwoording in overeenstemming met de financiële verordening van Zwolle geen materiële begrotingsafwijkingen geconstateerd. Wel zijn onrechtmatigheden met betrekking tot de Europese Aanbestedingswet geconstateerd, deze blijven echter onder de verantwoordingsgrens en hebben daardoor geen effect op het oordeel van het college in haar rechtmatigheidsverantwoording.
- De gehanteerde verantwoordings- en rapportagegrens bedraagt afgerond € 16 miljoen respectievelijk € 1,6 miljoen.
- Wij hebben de conclusies van het college in ons getrouwheidsoordeel betrokken waaruit geen materiële tekortkomingen zijn gebleken.
- Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage die als bijlage bij de jaarstukken is opgenomen. In [Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2025](#) is de voorgeschreven tabel met fouten en onzekerheden opgenomen.

Welke verbeteringen zien wij?

- Het opstelproces van de jaarrekening heeft plaatsgevonden in de periode dat Zwolle ook de nieuwe financiële administratie ERPx heeft geïmplementeerd. Dit heeft voor grote druk gezorgd op de betrokken medewerkers, met name voor de afdeling financiën. Desondanks is het Zwolle gelukt de jaarstukken volledig en in goede kwaliteit aan te leveren bij aanvang van de jaarrekeningcontrole. Dit kenmerkt de organisatie van Zwolle zoals wij deze kennen: als er iets geregeld moet worden dan zorgt de organisatie er gezamenlijk voor dat het lukt!
- Het aantal te controleren SiSa-regelingen blijft onverminderd hoog. In 2025 heeft Zwolle extra aandacht besteed aan de kwaliteit en tijdigheid van het aanleveren van de SISA-verantwoordingen. Wij constateren dan ook een kwaliteitsverbetering van de door de gemeente aangeleverde dossiers van de SISA-regelingen. Dit heeft gezorgd voor een soepel controleproces van deze specifieke uitkeringen verantwoording in de jaarrekening.
- Concern control en afdeling IA weten wat speelt binnen de organisatie en komen hierover tijdig in contact met ons als accountant. Hierdoor vindt op de juiste momenten afstemming plaats en komen wij niet voor verrassingen te staan in het controleproces. Dit ziet toe op bijzondere vraagstukken in het kader van waarderen en verantwoorden, maar ook op thema's als fraude en integriteit.

Financiële positie

- De financiële positie van de gemeente Zwolle is gezond, ratio's liggen boven de signaalwaarde van de VNG.
- De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2025 bedraagt € 65 miljoen (2024: € 62,5 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Zwolle onderkende en aanwezige risico's van € 59,8 miljoen (2024: € 51,8 miljoen).
- Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en realisatie en kent een voordelig rekeningresultaat 2025 van € 20,5 miljoen (2024: voordelig € 25,3 miljoen). Door de gemeenteraad is besloten om - tussentijds - per saldo € 14,3 miljoen te doteren aan de reserves. Hierdoor resteert een gerealiseerd resultaat over 2025 van € 6,2 miljoen positief (2024: € 12,4 miljoen positief).

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Realiteitsgehalte begroting

- In de boardletter 2025 hebben wij u geïnformeerd over het realisatiegehalte van uw stad in relatie tot de doelstellingen vanuit de Strategische Investeringsagenda (SIA), de investeringskredieten en de bestemmingsreserves. Hierbij is een stijgende tendens zichtbaar in de ambities die de stad heeft, wat het realiseren hiervan uitdagend maakt.
- In 2025 is voor € 119,6 miljoen aan investeringen gerealiseerd, wat een stijging is ten opzichte van de realisatiekracht in 2024 (€ 97,5 miljoen). Zwolle heeft hiermee laten zien dat de organisatie, onder andere in het samenwerkingsverband Regio Zwolle, in staat is de realisatiekracht te versterken. Wij zien echter een nog grotere stijging van de ambities in de SIA, de vastgestelde kredieten en het onderwijs huisvestingsplan (IHP). Hiermee blijven de beschreven uitdagingen, zoals beschreven in onze boardletter 2025, van kracht. Mede vanwege mogelijke (nieuwe) ambities vanuit het coalitieakkoord.
- Wij hebben begrepen dat in 2025 een prioritering in de SIA heeft plaatsgevonden en middels de projectenlijst een voorlopige fasering is opgesteld. Tegelijkertijd constateren wij dat Zwolle nog stappen te zetten heeft in het verkrijgen van het overkoepelende inzicht in de haalbaarheid van de ambities. Hierdoor is er onvoldoende basis om een uitspraak te doen over de haalbaarheid van de investeringsdoelen van de komende jaren.

Grondexploitatie

- Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen gecontroleerd waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2025 versus de schattingen in de jaarrekening 2024 geanalyseerd ('backtesting').
- Op grond van onze risicoanalyse hebben wij de grondexploitaties Noordereiland, Nieuwe Veemarkt en Stadshagen De Tippe geïdentificeerd als belangrijkste projecten voor onze controle. Bij de controle van Noordereiland hebben wij, gezien de aard en omvang van deze binnenstedelijke gebiedsontwikkeling, vastgoedspecialisten ingezet.
- Ten aanzien van de Noordereiland zijn onzekerheden geconstateerd ten aanzien van de uitgifteplanning in 2027 en de daaraan gekoppelde WBI-subsidie (€ 2,1 miljoen). Daarnaast zijn de plankosten relatief hoog en bestaat onzekerheid over de onderbouwing hiervan door beperkte aansluiting met onderliggende capaciteitsramingen. Deze vraagstukken hebben geen materieel financieel effect op de balanswaarde per ultimo 2025 gezien het positieve verwachte resultaat en de huidige voortgang, waarbij nog geen verkopen hebben plaatsgevonden.
- Wij concluderen dat de gemeente een conservatieve systematiek hanteert bij het opnemen van nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de grondexploitatieprojecten en bij de gehanteerde parameters. Hierdoor zijn aanvullende analyses opgesteld om de financiële impact te bepalen. Per saldo leiden de geconstateerde bevindingen en onzekerheden tot een mogelijk te lage eindwaarde in de toelichting van circa € 3,5 miljoen en leiden daarmee niet tot een materiële fout in de jaarrekening 2025. Wij hebben het college gevraagd voor toekomstige waarderings van de grondexploitatieprojecten een juiste balans te hanteren tussen de gewenste voorzichtigheid en het realistisch inrekenen van de nog te maken kosten en opbrengsten en de gehanteerde parameters/uitgangspunten.
- Wij hebben begrepen dat de ontwikkeling van een normeringssystematiek voor de uitgangspunten en bandbreedten is opgestart.
- Zwolle kiest ervoor om de kosten van de Adaptieve Ontwikkelstrategie (AOS) van de parkeerhubs niet te verwerken in de waardering van de grondexploitatie (verlagen van de residuele grondwaarde) maar als investering en te dekken vanuit een bestemmingsreserve. Indien deze kosten wél in de grondexploitatie worden verwerkt, zal dit naar verwachting het positieve resultaat van Noordereiland en de Nieuwe Veemarkt mogelijk grotendeels wegnemen. De BBV-richtlijnen geven de mogelijkheid om de parkeerbijdrage te verwerken, wij adviseren de gemeenteraad hier een expliciet besluit over te nemen gezien de impact op de (toekomstige) waarderings.
- De verwerking van de (parkeer)bijdrage vanuit de AOS is in 2025 conform voorgaand jaar, niet verwerkt in de residuele grondwaarden. De bijdrageregeling parkeren is nog in ontwikkeling en zal nog ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. In afwachting hiervan is voor Nieuwe Veemarkt een bestemmingsreserve gevormd. Voor Noordereiland is nog geen vergelijkbare reserve gevormd.
- Op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden en bevindingen zijn wij van mening dat de waardering van de grondexploitatie op totaalniveau juist is en consistent is met voorgaand jaar.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Sociaal domein

- De verantwoorde bestedingen vanuit de zorgaanbieders zijn getrouw verantwoord en op een rechtmatige wijze tot stand gekomen.
- Binnen het sociaal domein zijn de totale lasten 2025 ad € 216,4 miljoen met € 4 miljoen gedaald ten opzichte van 2024 (€ 220,4 miljoen). Deze daling wordt verklaard door de lagere bestedingen in WMO Beschermd wonen met een impact van € 8,8 miljoen lagere kosten.
- De lasten WMO (exclusief BW) zijn gestegen van € 64,1 miljoen in 2024 naar € 67,1 miljoen in 2025, terwijl de lasten jeugdzorg zijn gestegen van € 58,8 miljoen naar € 64,0 miljoen. In de begroting 2025 was reeds rekening gehouden met deze tendens.

IT-omgeving

- In het kader van de jaarrekeningcontrole 2025 hebben wij de opzet en het bestaan getoetst van de algemene IT-beheersmaatregelen van de relevante financiële applicaties JD Edwards (financiële administratie), Gidso (WMO en Jeugdzorg) en Suite voor het Sociaal Domein (sociale uitkeringen). In 2025 heeft Zwolle zich gefocust op een succesvolle implementatie van de nieuwe applicatie ERPx. Na deze implementatie onderzoekt de gemeente welk niveau van beheersing wordt verlangd en hoe de nieuwe ERPx applicatie het datagedreven werken binnen Zwolle kan stimuleren.
- Zwolle heeft verdere stappen gezet in het implementeren van de vereisten uit de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO2) en de Network and Information Security (NIS2) richtlijnen. Wij hebben begrepen dat Zwolle de benodigde inspanningen inzichtelijk heeft gemaakt en dat de actiepunten op directieniveau besproken zullen worden. Op basis hiervan maakt Zwolle de IT-Roadmap finaal waarin de planning en verantwoordelijkheden staan beschreven. Dit vormt de basis om te kunnen voldoen aan de gestelde richtlijnen.

Frauderisicoanalyse

- In 2025 is de actualisatie van het fraudebeleid van de gemeente Zwolle afgerond door Concern control en heeft afdeling Internal Audit een integrale frauderisicoanalyse uitgevoerd. In de frauderisicoanalyse is expliciet aandacht besteed aan kans-impactbeoordelingen, waardoor risico's beter kunnen worden geprioriteerd. Ook zijn de beheersmaatregelen en het resterende risico inzichtelijk gemaakt. Dit zou het gesprek met de auditcommissie kunnen bevorderen en maakt het mogelijk dat expliciet kan worden vastgesteld welk resterend risico acceptabel is en welk niet. Hiermee constateren wij dat de organisatie voortgang realiseert bij het verder ontwikkelen van frauderisicomanagement.
- Wij adviseren de resultaten van de frauderisicoanalyse periodiek op de agenda van de auditcommissie te plaatsen, hen te informeren over de stappen die gezet zullen worden en hiermee een open dialoog te bewerkstelligen.
- Wij hebben als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole vastgesteld dat binnen uw organisatie op een adequate wijze opvolging wordt gegeven aan integriteitsmeldingen.
- Tijdens onze controle over 2025 zijn door ons geen fraudegevallen geconstateerd en is er geen sprake van signalen en/of vermoedens van fraude.

Interne beheersing

- Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2025 onze interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en (daar waar mogelijk) de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de getrouwheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Voor de bevindingen van onze interim-controle en onze aanbevelingen verwijzen wij naar onze boardletter 2025 gedateerd 13 januari 2026. Wij hebben tijdens de interim-controle en de uitvoering van de controlewerkzaamheden voor de jaarrekening géén significante tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving.
- IA rapporteert jaarlijks over de uitkomsten in de gemeentebrede interne audit rapportage, wat de basis vormt voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording en deze interne audit rapportage heeft de organisatie een risicoanalyse uitgevoerd en een controleplan opgesteld. De interne controles zijn op gestructureerde wijze uitgevoerd en vastgelegd.

Overig

- In bijlage A bij dit accountantsverslag zijn de geconstateerde (niet)-gecorrigeerde bevindingen, onzekerheden en tekortkomingen in de toelichtingen opgenomen.
- In bijlage C is onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging opgenomen.

Bevindingen jaarrekening

De financiële positie van de gemeente Zwolle

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2025 bedraagt € 20,5 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 14,3 miljoen aan reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2025 circa € 6,2 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2025 circa 45,3% van het balanstotaal (ultimo 2024: 44,3%) en is daarmee ten opzichte van 2024 toegenomen. Deze ontwikkeling wordt verklaard door een daling van het vreemd vermogen, voornamelijk als gevolg van een afname van de vaste schulden met circa € 21,8 miljoen.

Saldo baten en lasten

In het overzicht hiernaast is het saldo van baten en lasten en het gerealiseerd resultaat weergegeven.

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Eigen vermogen (x € 1.000)	2025	2024	2023	2022
Eigen vermogen per 1 januari	366.489	341.132	299.542	241.426
Tussentijdse resultaatbestemming	14.326	12.961	31.316	42.760
Gerealiseerd resultaat	6.158	12.396	10.274	15.357
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	20.484	25.357	41.590	58.116
Eigen vermogen per 31 december	386.973	366.489	341.132	299.542

Exploitatieresultaat (x € 1.000)	
Totale baten	820.244
Totale lasten	799.760
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	20.484
Af: stortingen in reserves	-/- 259.596
Bij: onttrekkingen aan reserves	245.270
Saldo mutaties reserves	-/- 14.326
Gerealiseerd resultaat	6.158

De financiële positie van de gemeente Zwolle

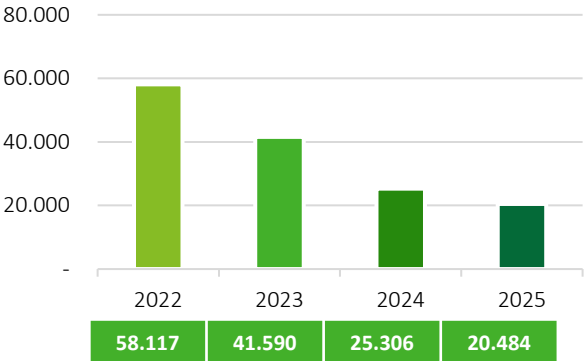
Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2025 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 20,5 miljoen zien. Ten opzichte van de begroting is het jaar afgesloten met een hoger werkelijk saldo van baten en lasten (€ 20,5 miljoen positief t.o.v. verwacht € 18,4 miljoen negatief), dat na verwerking van de mutaties in de reserve uitkomt op € 6,2 miljoen positief. Het hogere saldo ten opzichte van de (bijgestelde) begroting ad € 38,9 miljoen zit op de volgende programma's:

- Lagere lasten 'Samen sterk in Zwolle' ad € 9,8 miljoen.
- Positief resultaat op het programma 'Toekomstgerichte stad' ad circa € 8,0 miljoen, als gevolg van zowel lagere lasten (€ 35,7 miljoen) als lagere baten (€ 27,7 miljoen).
- Lagere lasten 'Bedrijfsvoering' ad € 9,8 miljoen.

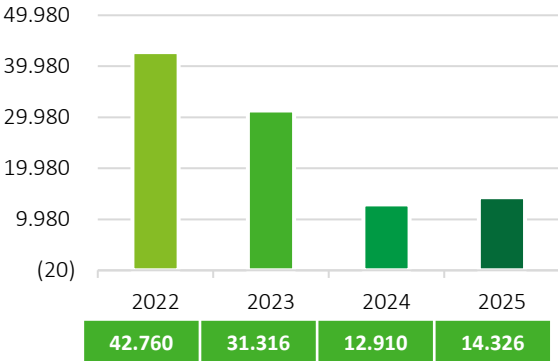
In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

Onderstaande grafiek laat een dalende trend zien van het saldo van baten en lasten, enerzijds betekent dit dat de balans tussen baten en lasten steeds dichterbij elkaar ligt. In de begroting 2026 is een meerjarig (tot en met 2029) structureel evenwicht zichtbaar, alleen in 2028 is een negatief totaalsaldo begroot.

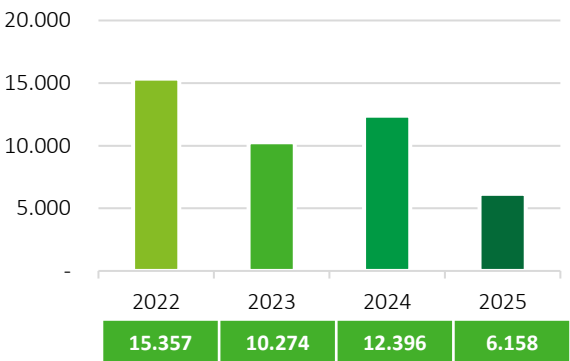
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten
(x € 1.000)

Mutaties in reserves
(x € 1.000)

Gerealiseerd resultaat
(x € 1.000)

De financiële positie van de gemeente Zwolle

Solvabiliteit (VNG signaalwaarde 20% (minimum))

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie.

Grondexploitatiequote (VNG signaalwaarde 20% (richtinggevend))

De grondexploitatiequote geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten van de gemeente. In de regel geldt: hoe hoger de grondexploitatiequote, hoe groter het risico dat de gemeente loopt. De negatieve grondexploitatiequote ontstaat doordat de totale boekwaarde van de Bouwgronden in Exploitatie per ultimo 2025 negatief is als gevolg van hogere verkopen dan gerealiseerde kosten, met name bij de projecten Stadshagen Breezicht Noord en Stadshagen De Tippe.

Netto schuldquote (VNG signaalwaarde 100% (maximum))

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote is met name lager dan begroot vanwege de hogere gerealiseerde baten in 2025 dan verwacht in de initiële begroting.

Structurele exploitatieruimte (VNG signaalwaarde 0% (minimum))

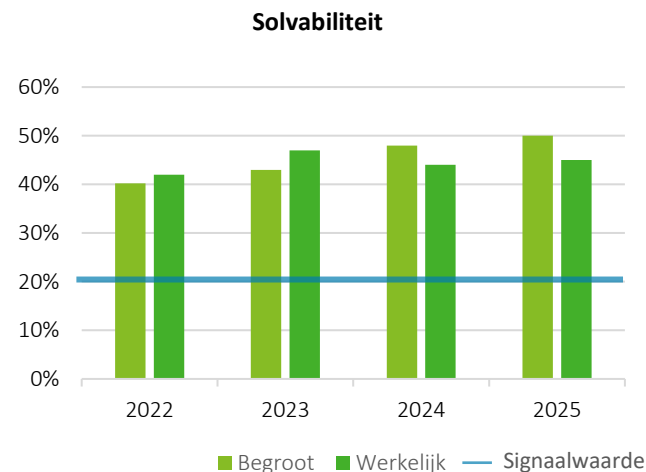
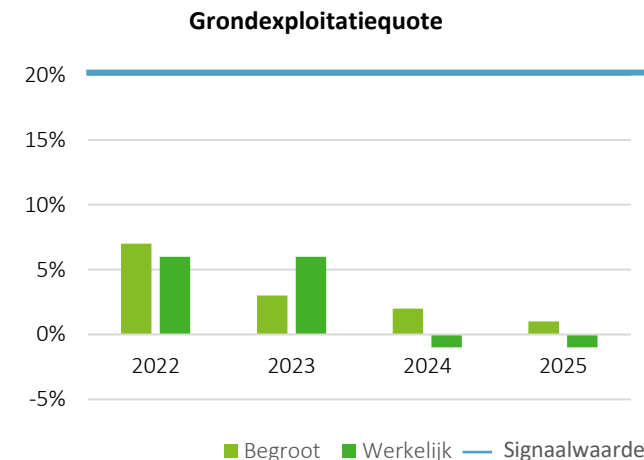
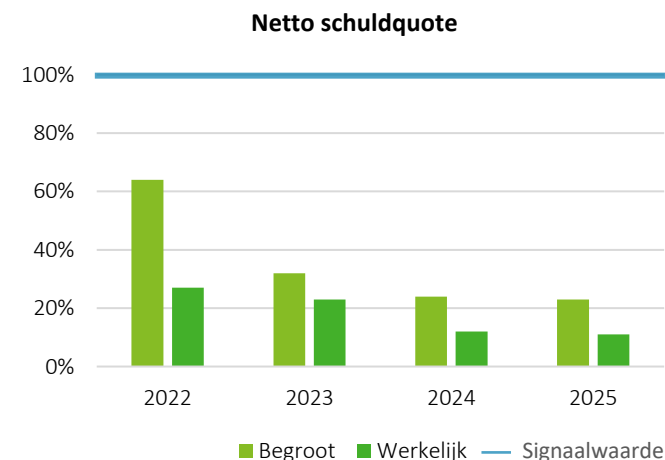
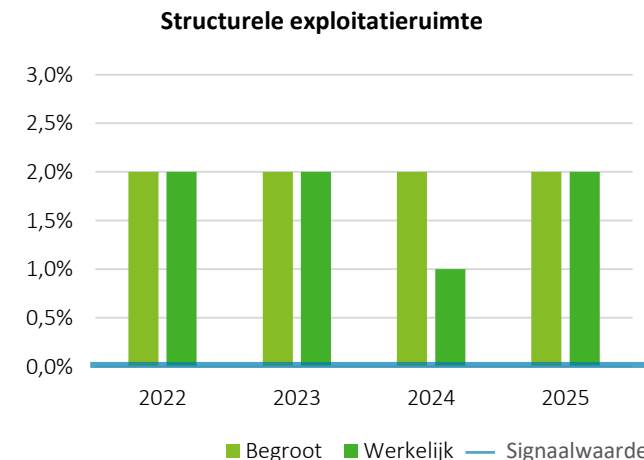
Voor de beoordeling van de financiële positie is ook van belang te kijken naar de structurele baten en lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken.

Totaalbeeld signaalwaarden

De financiële positie van de gemeente Zwolle is gezond, ratio's liggen positief ten opzichte van de signaalwaarde van de VNG en classificeren als goed.

Kengetallen voor gemeente Zwolle (begroot en werkelijk over de periode 2022-2025)

De opgenomen signaalwaarden zijn ontleend van de VNG. De provincie hanteert gelijke signaalwaarden

De financiële positie van de gemeente Zwolle

Voorspellende waarde van uw begroting

De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

De jaarrekening 2025 sluit met een positief saldo van baten en lasten van € 20,5 miljoen. Na de mutaties in de reserves bedraagt het gerealiseerd resultaat € 6,2 miljoen. De gerealiseerde lasten blijven circa € 56,4 miljoen achter op de begrote lasten, daarentegen zijn de baten maar € 18,5 miljoen lager dan begroot (na wijziging). Op de voorgaande pagina's hebben wij op enkele elementen onze analyse en visie op de ontwikkelingen ten opzichte van de (gewijzigde) begroting opgenomen.

De investeringsambities van Zwolle zijn de afgelopen jaren fors toegenomen, terwijl de jaarlijkse realisatie niet evenredig is meegegroeid. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging van het ambitieniveau, mede gezien de druk op de markt en het absorptievermogen van de st En ook de druk op de capaciteit van de ambtelijke organisatie. Mede door deze ontwikkelingen is Zwolle actief bezig met het voeren van portfoliomanagement, waarbij het werk dat in de portefeuille staat wordt afgezet tegen de beschikbare capaciteit, de strategische meerwaarde voor de stad, de uitvoerbaarheid en financiële haalbaarheid. Wij adviseren tevens in ogenschouw te nemen of sprake is van 'planningsoptimisme' binnen de organisatie en een prioriteringskader te ontwikkelen dat projecten beoordeelt op de genoemde aspecten.

In 2025 was de realisatie van investeringen € 119,6 miljoen, wat een stijging is ten opzichte van de realisatiekracht van 2024 (€ 97,5 miljoen). Uit onderstaande tabel blijkt in 2025 wederom een flinke toename van ambities voor de stad Zwolle, waarmee de uitdagingen blijven opstapelen. Voor de visies en kredieten vanuit de SIA wordt een bedrag van circa € 207 miljoen vanuit andere bronnen gedekt, zoals cofinanciering vanuit het Rijk. Dit resulteert in een netto opgave van € 1,8 miljard voor een periode van 10-15 jaar.

Wij hebben begrepen dat er in 2025 een prioritering van de SIA heeft plaatsgevonden en middels de projectenlijst een voorlopige fasering is opgesteld. Tegelijkertijd constateren wij dat Zwolle nog stappen te zetten heeft in het verkrijgen van het overkoepelende inzicht in de haalbaarheid van de ambities. Hierdoor is er onvoldoende basis om een uitspraak te doen over de haalbaarheid van de investeringsdoelen van de komende jaren.

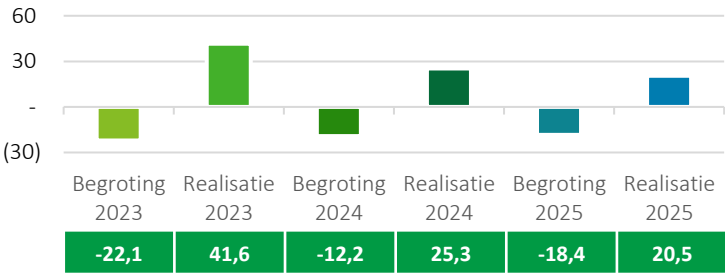
Visies	Stand per begroting 2024	Stand per jaarrekening 2024	Stand per begroting 2025	Stand per jaarrekening 2025
Strategische investeringsagenda (SIA)*	€ 526 miljoen	€ 548 miljoen	€ 539 miljoen	€ 548 miljoen**
Investeringskredieten (excl. GREX)	€ 295 miljoen	€ 367 miljoen	€ 181 miljoen	€ 580 miljoen
Investeringskredieten GREX	€ 116 miljoen	€ 97 miljoen	€ 125 miljoen	€ 127 miljoen
Integraal huisvestingsplan (IHP)	€ 250 miljoen	€ 250 miljoen	€ 250 miljoen**	€ 571 miljoen
Totaal	€ 1.187 miljoen	€ 1.262 miljoen	€ 1.095 miljoen	1.826 miljoen

* Voor investeringen uit onderdeel A van de SIA zijn reeds raadsbesluiten aanwezig, hierdoor is sprake van een overlap tussen die investeringen en de investeringskredieten.

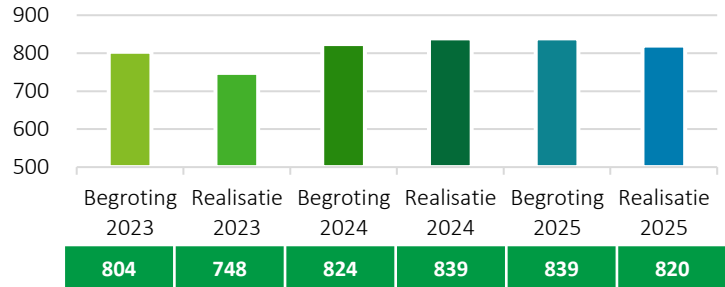
** De stand van de SIA per jaarrekening 2025 is nog niet bekend. Voor dit overzicht is de stand per jaarrekening 2024 gehanteerd. Hetzelfde geldt voor de IHP begroting 2025

*** Het geraamde investeringsbedrag voor de IHP is het totaal aan verwachte investeringen. Deze investeringen zijn geraamd op basis van de huidige visie maar hiervoor is nog geen kredietbesluit aanwezig.

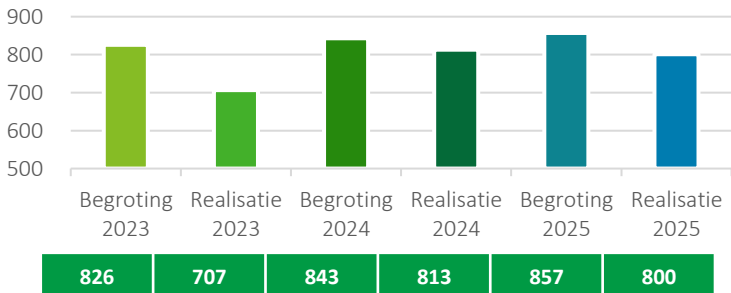
Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie
(x € 1 miljoen)

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

De financiële positie van de gemeente Zwolle

Het weerstandsvermogen is licht gedaald

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. De ratio weerstandsratio is gedaald naar 1,09 (2024: 1,21) maar kwalificeert nog wel als voldoende, rekening houdend met de landelijke 'signaalwaarde' van 1,0. Bij de PPN 2025-2028 is besloten het weerstandsratio op dat niveau te stellen.

Beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen

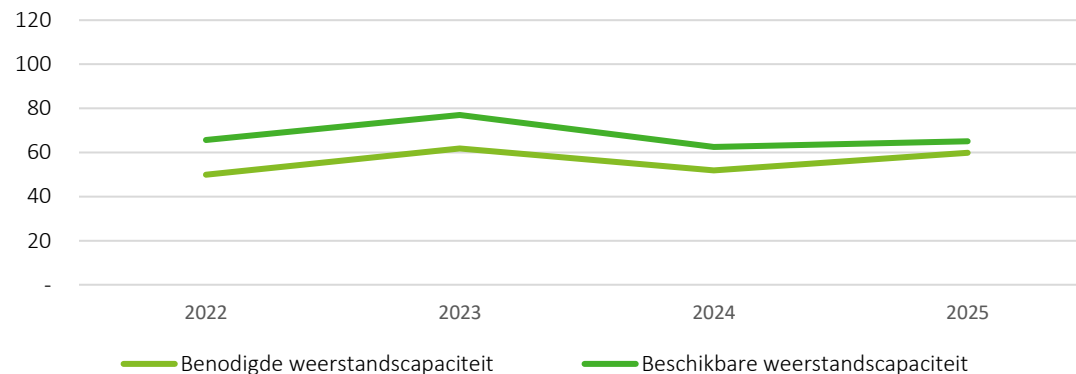
De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 65 miljoen (2024: € 62,5 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is hiermee toegenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

De inventarisatie van risico's - die in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag is opgenomen - geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's.

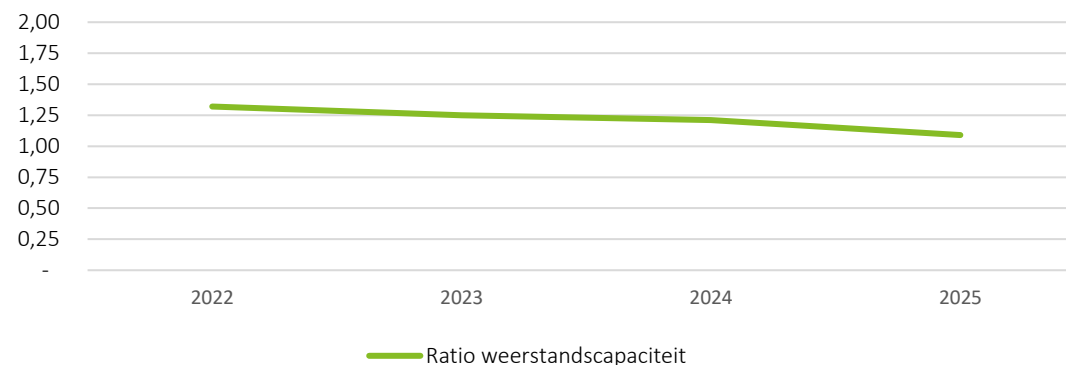
Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's bedraagt € 59,8 miljoen (2024: € 51,8 miljoen). Ten opzichte van 2024 is hiermee sprake van een toename van € 8,0 miljoen. In de feitelijke situatie is een stijging van de risico's van de stad aanwezig ten opzichte van voorgaand jaar. Dit voornamelijk vanuit de projecten Noorderkwartier en De Nieuwe Veemarkt.

Uw weerstandscapaciteit van € 65 miljoen is voldoende in relatie tot de berekende risico's van € 59,8 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag.

**Weerstandscapaciteit
(x € 1 miljoen)**

Ratio weerstandscapaciteit

Rechtmatigheidsverantwoording

Het college is verplicht in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen waarin zij zich verantwoordt over de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties (inclusief begrotingsrechtmatigheid). Een uitgebreidere toelichting op eventuele onrechtmatigheden en de vervolgacties om deze op te lossen/te voorkomen wordt opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag.

Zwolle stelt jaarlijks een 'Jaarplan 3de IJn' op. Vanuit dit jaarplan voert de organisatie een risicoanalyse uit en specifieke werkzaamheden ten aanzien van de financiële rechtmatigheid. Over de uitkomsten van de controles wordt jaarlijks gerapporteerd en deze uitkomsten vormen de basis voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording van Zwolle. In 2025 zijn de interne controles op gestructureerde wijze uitgevoerd en vastgelegd.

Verantwoordings- en rapportagegrens

Via de financiële verordening en het aanvullende raadsbesluit d.d. 15 december 2025 heeft de gemeenteraad de verantwoordings- en rapportagegrens vastgesteld. Deze verantwoordingsgrens hanteert het college bij het opmaken van de rechtmatigheidsverantwoording en de uiteindelijke conclusie daaromtrent. Fouten en onduidelijkheden die de verantwoordingsgrens niet overschrijden, zorgen voor een positieve uiting van het college waaruit blijkt dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rapporteringsgrens bepaalt de diepgang van de toelichting van het college in de paragraaf bedrijfsvoering. De verantwoordingsgrens bedraagt afgerond € 16 miljoen en de rapporteringsgrens bedraagt € 1,6 miljoen (10% van de verantwoordingsgrens).

Uit de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording van gemeente Zwolle blijken geen onrechtmatigheden welke de verantwoordingsgrens te boven gaan.

Normenkader

Het college heeft het van toepassing zijnde normenkader in kaart gebracht. Het normenkader 2025 is door de gemeenteraad vastgesteld in haar vergadering op 15 december 2025. Wij hebben vastgesteld dat dit normenkader leidend is geweest voor het college om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichtingen in de paragraaf bedrijfsvoering.

In de financiële verordening zijn specifieke richtlijnen opgenomen over de wijze en diepgang van rapporteren over rechtmatigheid en de wijze waarop het college om dient te gaan met begrotingsafwijkingen.

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten, lasten en balansmutaties, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en de hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). Uitgangspunt hiervoor is het niveau waarop de raad de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting.

De gemeenteraad en het college hebben afspraken gemaakt over in welke situatie overschrijdingen (baten en lasten) onrechtmatig maar acceptabel zijn. Lastenoverschrijdingen zijn en blijven onrechtmatig, maar zijn onder voorwaarden acceptabel, wat betekent dat het college deze niet hoeft toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering. In de financiële verordening 2026 (vastgesteld op 9 maart 2026) is aansluiting gevonden met de Kadernota.

Het college heeft voorgaande op juiste wijze toegepast in de jaarstukken 2025.

Begrotingsrechtmatigheid

Wij hebben vastgesteld dat het college specifieke werkzaamheden heeft uitgevoerd ten aanzien van het begrotingscriterium, zijnde een controle op programmaoverschrijdingen en op kredietoverschrijdingen. Er zijn geen overschrijdingen die groter zijn dan de verantwoordingsgrens in 2025.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen c.q. voorwaarden zijn afkomstig uit de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader, en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Gemeenten stellen via de financiële verordening en/of onderliggende nota's kaders vast die van invloed zijn op verslaggeving. Het gaat hier om de invulling van de ruimte die het BBV geeft voor eigen gemeentelijke kaders. Denk hierbij aan grenzen voor het activeren van investeringen, afschrijvingstermijnen, omgang met reserves en voorzieningen. Deze vallen onder het getrouwe beeld en vallen per definitie onder de reikwijdte van de reguliere accountantscontrole. Ook voorwaarden die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening worden niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij kan worden gedacht aan het niet naleven van voorwaarden met betrekking tot recht, hoogte, duur, termijnen, normbedragen, doelgroep en grondslag bij bijvoorbeeld bijstandsverlening, maatschappelijke ondersteuning, inkomensoverdrachten en het opleggen van belastingen dat tot gevolg heeft dat de bijhorende lasten of opbrengsten onjuist of onvolledig zijn. Het niet naleven van deze voorwaarden heeft direct invloed op het getrouwe beeld van deze posten in de jaarrekening.

Die onderwerpen die niet onder het getrouwheidsoordeel van de accountant vallen, hebben we onderstaand nader toegelicht inclusief de wijze waarop het college deze in haar werkzaamheden heeft betrokken.

Rechtmatigheidsverantwoording

Aanbestedingen

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide 'spendanalyse' uit. Tijdens de dossiercontroles, uitgevoerd door de ambtelijke organisatie, is over 2025 een aantal fouten geconstateerd. De aanbesteding van 15 contracten is niet rechtmatig verlopen doordat onterecht niet de EU-aanbestedingsrichtlijnen zijn gevolgd. Het gaat hierbij om zeven nieuwe contracten ten opzichte van 2024. Bij vier van deze zeven contracten betreft het inhuur van personeel, waarbij niet de juiste aanbestedingsmethode heeft plaatsgevonden. Voor de overige contracten is sprake van een overschrijding van de contractwaarde. De onrechtmatig aanbestede contracten hebben een gezamenlijke omvang van circa € 4,3 miljoen aan bestedingen in 2025.

In overeenstemming met de Kadernota Rechtmatigheid heeft de gemeente ervoor gekozen om uitsluitend de daadwerkelijke bestedingen als onrechtmatig aan te merken, en niet de volledige contractwaarde. Deze keuze is mede ingegeven door het beperkte inzicht in de totale contractwaarden. Zie hiervoor ook onze opmerking in het hoofdstuk 'Overige bevindingen' met betrekking tot de niet uit de balans blijken rechten en verplichtingen.

Naar aanleiding van de geconstateerde bevindingen in voorgaande jaren zijn maatregelen getroffen om de rechtmatigheid, voorspelbaarheid en controleerbaarheid van de inkoopprocessen structureel te verbeteren. Concreet betreft dit: versterking van het contractbeheer met extra capaciteit (0,6 fte), centrale ondersteuning en verduidelijking van verantwoordelijkheden bij het signaleren én afhandelen van onrechtmatigheden. Wij hebben begrepen dat leveranciersanalyses worden uitgevoerd om meer inzicht te verkrijgen in de planning en voorspelbaarheid van inkopen. Wij blijven deze ontwikkelingen volgen en rapporteren aan u over de door ons geïdentificeerde rechtmatigheidsrisico's.

Inkopen en aanbestedingen, met name binnen de publieke sector, zijn inherent gevoelig voor risico's op fraude en corruptie. Voor inkopen waarbij indicaties bestaan dat deze zijn overeengekomen in strijd met de van toepassing zijnde interne procedures en (Europese aanbestedings)richtlijnen, onderkennen wij het risico dat sprake is van zelfverrijking, onrechtmatige bevoordeling van derden, het overbetalen voor goederen of diensten, of betaling voor niet-geleverde prestaties. Dit risico vereist specifieke aandacht tijdens onze controle vanwege de potentiële impact op de getrouwheid van de financiële overzichten.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen indicaties voor een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten als gevolg van fraude of corruptie met betrekking tot inkopen en aanbestedingen.

Deze overtredingen van de EU-aanbestedingsrichtlijnen zijn niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording gezien deze kleiner zijn dan de verantwoordingsgrens. Op basis van onze eigen (gegevensgerichte) controlewerkzaamheden hebben wij geen andere afwijkingen geconstateerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het criterium Misbruik & Oneigenlijk gebruik (M&O) vormt een belangrijk onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording van de gemeente. Dit criterium richt zich op het voorkomen en bestrijden van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving. De gemeente Zwolle heeft verschillende verordeningen waarin diverse aspecten vanuit M&O zijn opgenomen.

Voor het boekjaar 2025 zijn geen onrechtmatigheden geïdentificeerd met betrekking tot het M&O-criterium.

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie), betreft de balanspost met de belangrijkste schattingen. Deze balanspost is door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2026 en verder nog te realiseren opbrengsten ad € 176 miljoen en nog te maken kosten ad € 133 miljoen relevant voor onze accountantscontrole. De nog te realiseren opbrengsten en kosten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitaties dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren opbrengsten en kosten, naar beste schatting, terugverdient.

Gemeente Zwolle schat ultimo 2025 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op een viertal grondexploitatieprojecten € 13,4 miljoen bedraagt (2024: € 17,6 miljoen). Hiervoor is een voorziening getroffen. Deze voorziening is in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie en opgenomen onder de passiva voor zover de voorziening leidt tot een negatieve boekwaarde van die grondexploitatie. Dit is in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

Analyse grondexploitaties

In de hiernaast opgenomen grafiek hebben wij de ontwikkeling van de boekwaarde en de voorziening voor verlieslatende projecten in de afgelopen jaren grafisch weergegeven. De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie is in 2025 gedaald met € 4,4 miljoen. De omvang van de totale voorziening is gedaald met € 4,1 miljoen.

De belangrijkste ontwikkelingen in 2025 betreffen:

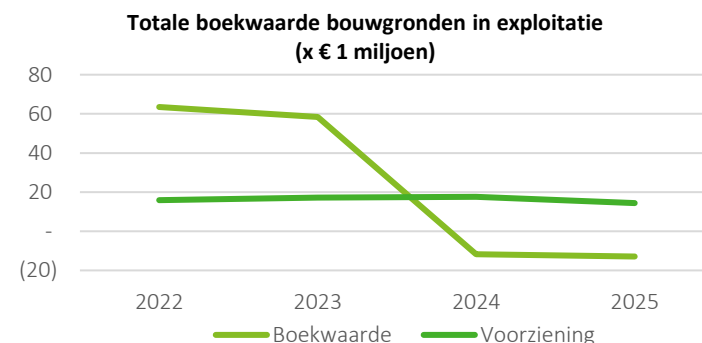
- Gerealiseerde verkopen van € 37,5 miljoen, met name in Hessenpoort (€ 10,6 miljoen) en De Tippe (€ 13,1 miljoen)
- Gerealiseerde investeringen ad € 20,8 miljoen, met name in De Tippe (€ 7,6 miljoen) en Hessenpoort 3 (€ 3,4 miljoen)
- Tussentijdse winstname ad € 12,3 miljoen.
- Daling voorziening Beers Stork (+ € 5 miljoen) door hogere verwachte opbrengstwaarde.

Nota grondbeleid

Met de, in 2025 vastgestelde, Nota Grondbeleid heeft uw gemeente een structuur neergezet die het fundament vormt voor de verdere doorontwikkeling van kaders, verantwoordelijkheden en werkwijzen. De invulling hiervan moet nog plaatsvinden.

In de Nota van Uitgangspunten bij de MPV 2023 het begrip fundamentele wijzigingen uitgewerkt. Hierbij is opgenomen dat de raad geïnformeerd wordt over fundamentele wijzigingen: negatieve afwijkingen groter dan € 250.000 en/of 10% van het projectresultaat.

Vanwege diverse ontwikkelingen sinds 2023, waaronder meerdere grondexploitaties in de start van de ontwikkelingsfase, onderliggende gebiedsvisies waarbij de invulling van de plannen nog niet volledig zijn ingetekend en ook de (financiële) omvang van de huidige grondexploitatieprojecten, hebben wij het college geadviseerd de afspraken over fundamentele wijzigingen te evalueren. Een duidelijke mandaatstelling tussen raad en college is relevant om (tijdig) invulling te geven aan de kaderstellende rol van de raad, met name ten aanzien van de ontwikkelingen zoals hiervoor beschreven. Hierbij dient ook gedacht te worden aan mogelijke planmatige keuzes wanneer projecten juist een meer positief beeld laten zien dan initieel voorgelegd aan de ra

Tussentijdse winstneming

In lijn met de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken' van de commissie BBV moeten gemeenten voor tussentijdse winstneming de 'Percentage Of Completion-methode' (POC-methode) toepassen. Voor het toepassen van de POC-methode is het van belang dat uw gemeente het resultaat betrouwbaar kan schatten. Ook moet sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerde kosten. Per saldo is in 2025 € 12,3 miljoen aan tussentijdse winst genomen. De grootste winstuitname heeft plaatsgevonden bij Hessenpoort (€ 5,2 miljoen) en Oude Mars (€ 3,4 miljoen).

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van onze controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie hebben wij een risicoanalyse uitgevoerd ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet). Tevens nemen wij de vijf P's die de basis vormen voor de actualisatie van de grondexploitaties (Planning, Programmering, Prijs, Plankosten en Parameters) hierbij in ogenschouw. Hierbij beoordelen wij of veronderstellingen redelijk lijken, aansluiten op marktontwikkelingen en ervaringscijfers van de gemeente en tenslotte stellen wij vast dat veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de ra

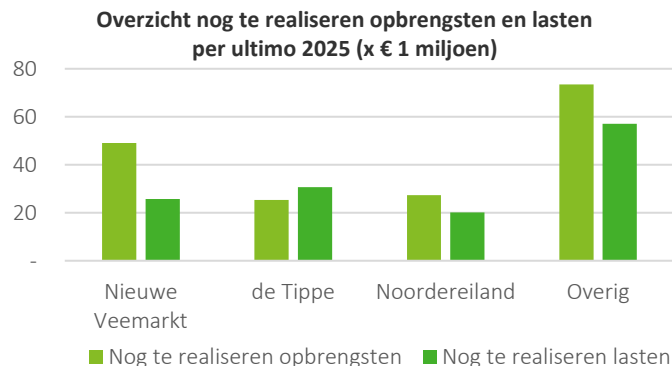
Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol. Zo zorgt binnenstedelijke herstructurering (zoals het project Noordereiland) normaliter voor een grotere complexiteit, doordat de bestaande ruimte herontwikkeld wordt en dit type projecten (financieel gezien) gevoeliger zijn voor risico's dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Tevens zorgt een langere doorlooptijd van projecten voor een hoger risicoprofiel: de schatting van kosten en opbrengsten is subjectiever naarmate de looptijd toeneemt, zoals bij de grondexploitatie Nieuwe Veemarkt met een resterende looptijd van zeven jaar.

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij de grondexploitaties Noordereiland, Nieuwe Veemarkt en Stadshagen De Tippe geselecteerd als belangrijkste grondexploitaties voor onze controle. Onderstaand hebben wij de nog te realiseren opbrengsten en lasten grafisch weergegeven.

Bij de controle van de geselecteerde grondexploitaties hebben wij een aantal aandachtspunten geconstateerd ten aanzien van de onderbouwing van de uitgangspunten, de aannemelijkheid van plannings en de aansluiting tussen ramingen en onderliggende documentatie. Deze bevindingen hebben geleid tot aanvullende controlewerkzaamheden en nadere afstemming met de organisatie. Wij hebben het controleproces en onze bevindingen en aanbevelingen uitgebreid met de ambtelijke organisatie, de algemeen directeur en het college besproken. Wij hebben geadviseerd de ontwikkeling van/in de projecten stringent te volgen en het proces rondom de waardering en onderbouwing van de grondexploitatie te versterken. Hierna hebben wij onze belangrijkste bevindingen nader toegelicht.

Grondexploitatieproject Noordereiland

Op 26 mei 2025 heeft de gemeenteraad de grondexploitatie Noordereiland vastgesteld. Daarmee is dit project voor het eerst als grondexploitatie opgenomen in de jaarrekening 2025. Gezien de aard van deze nieuwe binnenstedelijke gebiedsontwikkeling en de omvang van de nog te maken kosten ad € 20 miljoen en nog te realiseren opbrengsten ad € 27 miljoen, hebben wij, samen met onze vastgoedspecialisten, de juiste waardering van dit complex in detail gecontroleerd.

Hierbij hebben wij ons gericht op de programmering en fasering, de onderbouwing van de ingerekende verkoopprijzen en de civieltechnische- en plankosten en de gehanteerde parameters (zoals kosten- en opbrengstenstijgingen en disconteringsvoet).

Bij de controle van Noordereiland hebben wij geconstateerd dat de ingerekende plankosten niet volledig én toereikend onderbouwd konden worden en de huidige planning - start gronduitgiften in 2027 - onzeker lijkt. Dit laatste, vanwege de nog uit te voeren sloop- en saneringswerkzaamheden van de parkeergarage en het ontbreken van een vastgesteld omgevingsplan. Tevens hebben wij geconstateerd dat de nog te realiseren civieltechnische kosten relatief hoog zijn in vergelijking met de omvang van het plangebied. Deze kosten heeft de organisatie voldoende kunnen onderbouwen met externe) ramingen en leiden niet tot een mogelijke onzekerheid in de bepaling van het verwachte eindresultaat.

Het mogelijk niet halen van de planning heeft ook effect op de realisatie van de WBI-subsidie die voor dit project is toegewezen. Wij hebben begrepen dat uw organisatie reeds in overleg is met het ministerie over uitstel van de startdatum zodat de subsidieopbrengsten behouden kunnen worden.

Overige observaties

Naast bovenstaande hebben wij geconstateerd dat binnen het project De Tippe ingerekende kosten voor het fietsviaduct € 0,9 miljoen te hoog zijn (hierbij is geen rekening gehouden met de reeds afgesloten aanbesteding). Tenslotte zien wij dat enkele parameters afwijken van onze verwachting op basis van marktconforme ontwikkelingen, zoals een lagere opbrengstenstijging voor woningbouw in 2026 en een hogere kostenstijging vanaf 2029 en verder. De financiële impact op de balanswaarde per ultimo 2025 hiervan is niet materieel.

Adaptieve Ontwikkelstrategie (AOS) mobiliteitshubs

Voorgaand jaar hebben wij gerapporteerd over de Adaptieve Ontwikkelstrategie (AOS) mobiliteitshubs en de mogelijke negatieve effecten daarvan op de waardering van de grondexploitaties. De bijdrageregeling parkeren is nog in ontwikkeling en is ook dit jaar niet verwerkt in de residuele grondwaardeberekeningen. In afwachting van definitieve besluitvorming door de raad is in 2025 voor Nieuwe Veemarkt een bestemmingsreserve gevormd, ter dekking van de effecten van de regeling. Voor Noordereiland is, gezien de onzekerheden rondom de parkeergarage, nog geen reserve gevormd.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2025 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten.
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties.
- Externe deskundigheid heeft ingeschakeld ter onderbouwing van de geraamde grondprijzen, grondopbrengsten.
- Een niet onaannemelijke inschatting heeft gemaakt van de nog te maken plan- en civiele kosten.

Wij constateren dat de gemeente een conservatieve systematiek hanteert bij het opnemen van nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de grondexploitatieprojecten en bij de gehanteerde parameters. Hierdoor zijn aanvullende analyses opgesteld om de financiële impact te bepalen. Tevens heeft dit tot extra overleg en controlewerkzaamheden geleid. Per saldo leiden de geconstateerde bevindingen en onzekerheden tot een mogelijk te lage eindwaarde in de toelichting van circa € 3,5 miljoen en leiden daarmee niet tot een materiële fout in de jaarrekening 2025. Wij hebben het college gevraagd voor toekomstige waarderingen van de grondexploitatieprojecten een juiste balans te hanteren tussen de gewenste voorzichtigheid en het realistisch inrekenen van de nog te maken kosten en opbrengsten en de gehanteerde parameters/uitgangspunten. Wij hebben begrepen dat de ontwikkeling van een normeringssystematiek voor de uitgangspunten en bandbreedten is opgestart.

Eindconclusie

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2025 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en op totaalniveau in materiële zin als aannemelijk aangemerkt. De genoemde observaties leiden afzonderlijk én gezamenlijk niet tot een materiële afwijking in de waardering per ultimo 2025. Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij, voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2025, de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen (raads)besluiten betrokken hebben bij onze controle. Er is geen rekening gehouden met effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

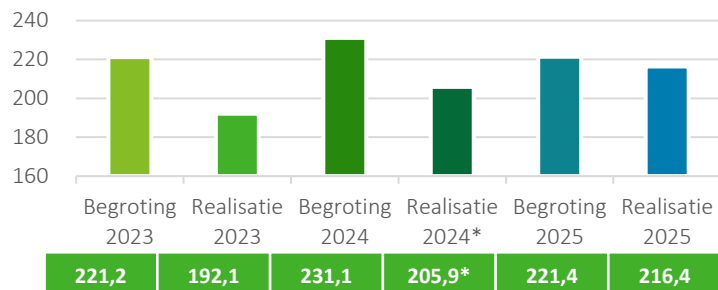
Sociaal Domein en Warmtebedrijf

Sociaal Domein - WMO en Jeugdzorg

De totale lasten 2025 voor het Sociaal Domein ad € 216,4 miljoen laten een daling zijn van € 4 miljoen ten opzichte van 2024 (€ 220,4 miljoen). Deze daling wordt verklaard doordat in 2024 een éénmalig aanvullende last voor het onderdeel WMO Beschermd Wonen (BW) is verwerkt van € 14,5 miljoen. De aanvullende last in 2024 zag toe op het aanpassen van de verantwoordingssystematiek waarbij een verplichting is opgenomen ten aanzien van de te verdelen gelden in plaats van het vormen van een bestemmingsreserve. Rekening houdend met deze éénmalige last in 2024, zijn de lasten over 2025 met € 10,5 miljoen gestegen.

De lasten WMO (exclusief BW) zijn in 2025 met € 3 miljoen gestegen naar € 67,1 miljoen, daarnaast zijn de lasten voor de jeugdzorg met € 5,2 miljoen gestegen naar € 64 miljoen. In de gewijzigde begroting 2025 was reeds rekening gehouden met deze tendens en per saldo zijn de gerealiseerde lasten lager dan begroot. Dit is ook zichtbaar in onderstaande grafiek.

Lasten sociaal domein | Begroting vs. realisatie
(x € 1 miljoen)

* Betreft genormaliseerde realisatie waarbij de eenmalige aanvullende last BW ad € 14,5 miljoen gecorrigeerd is.

De hoge realisatie van WMO wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de regiofunctie die Zwolle verzorgt voor het Beschermd Wonen. De totale lasten voor BW bedragen € 70,8 miljoen (2024: € 65,1 miljoen), waarvan € 25,7 miljoen (2024: € 22,6 miljoen) betrekking heeft op gemeente Zwolle. Het overige deel wordt als compensatie ontvangen van de deelnemende gemeenten.

Koers Sociaal domein

Naar verwachting zal de druk op de zorg de komende jaren toenemen vanwege stijgende kosten van zorg, personeelstekorten en toenemende vergrijzing. De gemeente Zwolle heeft in de afgelopen jaren daarom volop ingezet op de transformatie in het sociaal domein en de Koers Sociaal Domein. Hierbij worden preventieve maatregelen geboden, aangezien een fundamentele transformatie noodzakelijk wordt geacht om de problematiek te beheersen en te verminderen.

In de paragraaf risicomanagement en weerstandsvormen zijn de ontwikkelingen binnen de jeugdzorg en de WMO door de gemeente Zwolle als risico's met de grootste impact onderkend. Hierin zijn diverse risico's omtrent het sociaal domein opgenomen, zoals:

- Volumestijging Wmo en Jeugdzorg.
- Tariefstijgingen in de zorg Wmo en Jeugdzorg.
- Omschakeling Beschermd wonen als centrumgemeente.
- Tijdelijke en permanente locaties voor Vluchtelingen en asielzoekers.

Hieruit valt op te maken dat uw gemeente de ontwikkelingen en uitdagingen in het sociaal domein onderkent en hier middels maatregelen zichtbaar op blijft sturen.

De Koers Sociaal Domein van Zwolle is gericht op het versterken van de sociale basis, het bevorderen van bestaanszekerheid en participatie en het eerder en effectiever ondersteunen van inwoners met hulpvragen. De gemeente streeft hiermee naar een houdbaar en veerkrachtig sociaal domein dat inspeelt op de toenemende druk en complexiteit.

Met deze ontwikkelingen laat de gemeente Zwolle zien dat zij de urgentie en complexiteit van de uitdagingen binnen het sociaal domein onderkent. Wij adviseren de ingezette koers voort te zetten en de voortgang en realisatie daarvan nauwgezet te monitoren. Dit stelt de gemeente in staat om tijdig bij te sturen en blijvend te werken aan een toekomstbestendig en veerkrachtig sociaal domein.

Warmtebedrijf

De gemeenteraad heeft op 9 maart 2026 ingestemd met de inrichting van het Warmtebedrijf Zwolle. Op 17 maart 2026 is het inrichtingsplan door het college vastgesteld. Uit het inrichtingsplan blijkt dat het Warmtebedrijf Zwolle zich houdt aan de wettelijk vastgestelde tariefprincipes. Via het gemeentelijk beleidsspoor wordt onderzocht of aanvullende tariefregulering nodig en mogelijk is. Daarnaast geldt dat Warmtebedrijf Zwolle alleen projecten met een sluitende businesscase ontwikkelt.

Warmtebedrijf Zwolle wordt inmiddels betrokken bij meerdere nieuwbouw- en gebiedsontwikkelingen. De inrichting (Inrichtingsplan) en de financiële aanvragen (agiostorting) tonen dat het warmteprogramma in de operationele en financiële planning wordt gebracht. Wij blijven aandacht vragen voor de realisatiekracht van de gemeente in relatie tot het warmtebedrijf. Zwolle heeft grote ambities waarbij prioritering en de beschikbare capaciteit binnen de ambtelijke organisatie cruciaal zijn voor een succesvolle uitvoering.

Zoals in de boardletter is opgenomen vragen wij aandacht voor een update van de Nota Verboden Partijen. Gezien de grote rol die het Warmtebedrijf Zwolle heeft in de energietransitie en dit een nieuwe verbonden partij van de gemeente is, wordt het actualiseren van deze nota zeer aanbevolen.

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeentera. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

In 2025 is de actualisatie van het fraudebeleid door Concern control afgerond en heeft Internal Audit een integrale frauderisicoanalyse uitgevoerd. In de frauderisicoanalyse is expliciet aandacht besteed aan kans- en impactbeoordelingen, waardoor risico's beter kunnen worden gekwantificeerd en geprioriteerd. Ook zijn beheersmaatregelen en het resterende risico inzichtelijk gemaakt. Hiermee constateren wij dat de organisatie voortgang realiseert bij het verder ontwikkelen van frauderisicomanagement.

Het geactualiseerde beleid maakt het reflecteren op frauderisico's en het beheersen daarvan een standaardonderdeel van het bestaande sturings- en verantwoordingsinstrument. Wij onderschrijven het belang voor het verder uitdragen van het fraudebeleid in de organisatie, wat de gemeente Zwolle ook voornemens is te doen. Verder wordt in het beleid voorgenomen om jaarlijks bijzonderheden uit de frauderisicoanalyse met de auditcommissie te bespreken en op ad hoc basis de uitkomsten van gerichte fraudeonderzoeken te rapporteren. Wij achten dit een passende werkwijze en adviseren hierbij om heldere criteria vast te leggen voor welke bijzonderheden worden besproken en welke onderzoeken worden gemeld. Ook adviseren wij om overeen te komen welke informatie periodiek aan de auditcommissie wordt gerapporteerd zodat er structureel gereflecteerd wordt op geïdentificeerde frauderisico's en bijhorende maatregelen, met als doel een actuele beheersing en anticipatie op bestaande en nieuwe risico's.

Werkzaamheden fraude

Wij hebben ten behoeve van onze controle van de jaarrekening met betrekking tot het vanuit onze beroepsgroep voorgeschreven frauderisico op 'management override of controls' aanvullende werkzaamheden uitgevoerd. Dit frauderisico kan zich (met name) voordoen in de handmatige journaalposten (memoriaalboekingen, overboeking van budgetten). Derhalve hebben wij specifieke werkzaamheden op deze boekingen uitgevoerd.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen. Om de controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, en toe te spitsen op het specifieke risico en karakter van memoriaalboekingen, hebben wij gebruik gemaakt van een data-analyse tool. Met deze data-analyse hebben wij een diepgaande en risicogerichte analyse uitgevoerd van deze naar aard meer risicovolle boekingen. Hieruit zijn geen onjuistheden, onrechtmatigheden of anderszins bijzonderheden gebleken. Wij hebben bij het uitvoeren van onze werkzaamheden geen signalen en/of indicaties dat er sprake is van fraude.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens doorspreken met uw HR-adviseur en arbeidsjurist. Daarnaast hebben wij op basis van onze controle en de besprekingen met de medewerkers binnen uw organisatie geen fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan geïdentificeerde integriteitskwetsies.

Geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiëntie van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Zoals op pagina 20 van dit accountantsverslag toegelicht hebben wij, mede naar aanleiding van de geconstateerde afwijkingen van de EU-aanbestedingsregels, een aanvullend "frauderisico" opgenomen ten opzichte van hetgeen opgenomen in ons auditplan.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Overige bevindingen

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte(n)s in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

In de jaarrekening 2025 zijn, net als voorgaand jaar, in de WNT-verantwoording twee extra medewerkers opgenomen, namelijk de heer Wijnandts en mevrouw Borsboom. Vanwege de sabbatical van de gemeentesecretaris zijn deze functionarissen op 11 oktober 2024 door het college aangesteld als waarnemers van de gemeentesecretarisfunctie. In de periode tot 23 februari 2026 heeft de heer Wijnandts de functie van secretaris ingevuld en mevrouw Borsboom de functie van algemeen directeur. Vanuit de WNT worden beide functionarissen met de waarnemende rollen gedefinieerd als topfunctionaris en daarom opgenomen in de WNT-verantwoording.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de publicatieverplichtingen van de WNT.

Niet uit de balans blijken(re)nde rechten en verplichtingen

In de jaarrekening zijn de huurcontracten en verlofsaldi van medewerkers (terecht) opgenomen als niet uit de balans blijken(re)nde verplichtingen. Andere contractuele verplichtingen zijn niet opgenomen, denk hierbij aan ICT-contracten, contracten uit hoofde van gebiedsontwikkeling en investeringen en dergelijke.

Net als voorgaand jaar zijn niet alle contractuele verplichtingen toegelicht onder de “Niet uit de balans blijken(re)nde rechten en verplichtingen” vanwege het ontbreken van een sluitende verplichtingenadministratie.

Wij hebben begrepen dat een leveranciersanalyse is gestart waarmee enerzijds inzicht wordt verkregen in de planning van inkoopcontracten en tevens inzicht in de reeds aanwezige contractuele verplichtingen.

Momenteel kan de omvang van deze bestaande verplichtingen nog met onvoldoende betrouwbaarheid worden bepaald, derhalve zijn deze niet volledig toegelicht in de jaarrekening 2025. Dit hebben wij in bijlage A3 opgenomen als niet-gecorrigeerde afwijking in de toelichting.

Wij hebben het college gevraagd zorg te dragen voor een volledig inzicht in de contractuele verplichtingen ter opname in de jaarrekening 2026.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2025. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- De opdrachtbevestiging waarin de reikwijdte van onze controle staat beschreven. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2025 voldoende voor de doelstelling van onze controle.
- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het normenkader 2025, dat door de gemeenteraad is vastgesteld in haar vergadering d.d. 15 december 2025.

Geen meningsverschil met het college en het ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen tijdens het uitvoeren van onze controle.

Naar onze mening is ons bij het uitvoeren van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie geh

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van gemeente Zwolle een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening 2025, onder ‘Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling’.

Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn verantwoord in finale jaarstukken, alsook consistent zijn gebruikt.

Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2025 voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij - naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening - vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

Na enkele tekstuele aanpassingen en verduidelijkingen in de jaarstukken voldoen de jaarstukken aan de vereisten van het BBV.

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2025

Boardletter 2025, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2025 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de getrouwheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze boardletter 2025 gedateerd 13 januari 2026. De boardletter hebben wij op 16 december met de leden van de auditcommissie besproken.

In de boardletter hebben wij een aantal aandachtspunten benoemd voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2025. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2025 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2024 geëvalueerd, en waar nodig aanscherpingen verwerkt in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekening 2025. Met deze aanpassingen wordt het proces verder geoptimaliseerd.

Het opstel- en controleproces is door een goede samenwerking prettig verlopen. De controle van de grondexploitatie heeft hierbij veel tijd en inzet gevraagd van zowel uw als onze medewerkers, mede door de nieuwer grondexploitatie Noordereiland, door afwijkingen in de aansluiting tussen de ramingen en de grondexploitaties en het - in eerste instantie - ontbreken van toereikende onderbouwingen van een aantal uitgangspunten.

Wij danken het team van de gemeente Zwolle voor de prettige, transparante en constructieve samenwerking gedurende het traject. Daarbij waarderen wij dat de controle als gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gezien.

De periodieke besprekingen tussen de ambtelijke organisatie en ons controleteam hebben hier een belangrijke rol in gehad en deze gesprekken zullen wij volgend jaar wederom voeren. Hiermee blijven we nauw met elkaar in contact en worden eventuele vraagstukken tijdig met elkaar gedeeld.

Medio 2026 evalueren wij - mede op basis van de actualisatie van de risicoanalyse voor de jaarrekening 2026 - wederom gezamenlijk het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen in het opstel- en controleproces van de jaarrekening mogelijk zijn. Hierbij zullen wij in het bijzonder stilstaan bij het proces rondom de actualisatie van de grondexploitaties.

Betaalproces

Voorgaand jaar hebben wij in ons accountantsverslag gerapporteerd over een tweetal dubbele betalingen (batchbetalingen) die zijn verwerkt in 2024 en 2025. Naar aanleiding hiervan heeft de interne organisatie een onderzoek uitgevoerd, waarvan het onderzoeksrapport in het voorjaar van 2025 is opgeleverd. Hieruit is gebleken dat geen andere dubbele betalingen hebben plaatsgevonden. Op basis van het onderzoek zijn tevens aanbevelingen gedaan ter verbetering van het betalingsproces. De gemeente is gestart met de implementatie en opvolging van de aanbevelingen.

In 2025 heeft Zwolle veel aandacht besteed aan de beheersing van het inkoop- en betalingsproces. Wij hebben geconstateerd dat verbeterstappen gezet zijn ten aanzien van het verhogen van het bewustzijn van de ambtelijke organisatie en om bijzonderheden tijdig te signaleren. Wij zijn positief over de wijze waarop de gemeente opvolging heeft gegeven aan de eerder geconstateerde bevindingen en de wijze waarop de aanbevelingen worden opgepakt.

In januari 2026 heeft een dubbele betaling plaatsgevonden bij de serviceorganisatie van uw gemeente, die gebruik maakt van hetzelfde nieuwe financiële administratiesysteem ERPx. Uit onderzoek van de gemeente blijkt dat binnen de administratie van de gemeente géén dubbele betalingen hebben plaatsgevonden. Wij hebben de uitkomsten van het onderzoek beoordeeld en onderschrijven de conclusie van de interne organisatie.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity zit in een groeipad

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2025 hebben wij de opzet en het bestaan getoetst van de algemene IT-beheersmaatregelen van de relevante financiële applicaties JD Edwards (financiële administratie) Gidso (WMO en Jeugdzorg) en Suite voor het Sociaal Domein (sociale uitkeringen). Aangezien het nieuwe systeem ERPx pas vanaf 2026 in gebruik is genomen, is JD Edwards nog in scope van onze controle. Over onze bevindingen hebben wij aan u geïnformeerd via onze boardletter 2025. Net als in voorgaande jaren kunnen wij (en de gemeente) door de bestaande aandachtspunten in de IT-omgeving niet zonder meer steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten dan wanneer wel gesteund kan worden op de (uitkomsten van de) systemen. Onder andere door het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

De belangrijkste observatie uit onze boardletter ziet toe op het implementeren van de vereisten uit de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO2) en Network and Information Security (NIS2) richtlijnen. Wij hebben begrepen dat Zwolle de benodigde inspanningen inzichtelijk heeft gemaakt en de actiepunten op directieniveau besproken zullen worden. Op basis hiervan maakt Zwolle de IT-Roadmap finaal waarin de planning en verantwoordelijkheden staan beschreven. Dit vormt de basis om te kunnen voldoen aan de gestelde richtlijnen. Wij monitoren jaarlijks de voortgang en informeren u hierover in onze boardletter.

Een andere belangrijke ontwikkeling eind 2025, betreft de implementatie van het nieuwe financiële systeem ERPx. Na een succesvolle conversie is het van belang de IT-beheersing op voldoende niveau te brengen om de integriteit van de inrichting en de data uit het systeem te waarborgen. Wij zijn met uw organisatie in overleg over het uitvoeren van een IT-audit om daarmee de juistheid en volledigheid van de datamigratie vast te stellen. Zwolle onderzoekt momenteel welke niveau van beheersing wordt verlangd en hoe onze (aanvullende) werkzaamheden op de ERPx applicatie kunnen ondersteunen bij het datagedreven werken binnen Zwolle.

Bijlagen

A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen en onzekerheden

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 1.599.500.

Aard van de fouten	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	n.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	n.v.t.
Niet van toepassing	
Totaal getrouwheidsfouten	n.v.t.

Aard van de onzekerheden

Geen onzekerheden geconstateerd in de balanswaarde per ultimo 2025 hoger dan de rapporteringstolerantie van € 1.599.500.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, en onzekerheden in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen en/of niet hier opgenomen onzekerheden.

A2 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hieronder bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Aard van de tekortkoming	Bron van toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
<p>Niet uit de balans blijken de verplichtingen en rechten</p> <ul style="list-style-type: none">- Door nog niet voldoende inzicht in de omvang van toekomstige contractuele verplichtingen zijn niet alle contractuele verplichtingen opgenomen in de niet uit de balans blijken de verplichtingen (NUBBV).	Artikel 53 BBV	Zie toelichting op pagina 25.
<p>Bouwgronden in exploitatie (grondexploitatieprojecten)</p> <ul style="list-style-type: none">- Onzekerheid planning Noorderkwartier: mogelijk negatief effect op verwacht eindresultaat vanwege vertraging in de huidige ingerekende uitgifteplanning. Daling resultaat € 0,7 miljoen bij twee jaar vertraging tot € 1,8 miljoen bij vijf jaar vertraging. Deze onzekerheid heeft geen financieel effect op de balanswaarde gezien het positieve verwachte resultaat en de huidige voortgang, waarbij nog geen verkopen hebben plaatsgevonden.- Onzekerheid nog te realiseren plankosten Noorderkwartier: de ingerekende plankosten ad € 5,6 miljoen zijn onvoldoende onderbouwd en hoger dan de gemiddelden over voorgaande jaren en hoger dan de landelijke bandbreedte. Uitgaande van het gemiddelde van de bandbreedte, zijn de kosten voor circa € 1,6 miljoen als onzeker aan te merken.- Daarnaast is bij de berekening van de verwachte eindwaarde van de verschillende projecten gerekend met een opbrengstenstijging van 1%. Deze opbrengstenstijging achten wij - rekening houdend met de huidige marktomstandigheden - aan de voorzichtige kant. Wanneer gerekend wordt met een opbrengstenstijging van 3,6% verbetert de netto contante waarde voor de projecten tezamen met € 2,2 miljoen. Aangezien dit een effect is op de netto contante waarde aan het eind van de looptijd van de projecten, heeft dit niet eenzelfde effect op de balanswaarde per ultimo 2025, het effect op de balanswaarde bedraagt afgerond € 200.000. <p>Bovenstaande bevindingen hebben betrekking op de gepresenteerde eindwaarde van de projecten in de toelichting opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.</p>	Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2023	<p>Zie toelichting hiernaast.</p> <p>Geen financiële impact - hoger dan de rapporteringstolerantie ad € 1,6 miljoen - op de balanswaarde per ultimo 2025.</p>

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2025

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening 2025 en onze conclusies ten aanzien van de rechtmatigheid van de SiSa-bijlage 2025.

- De strekking van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening: Goedkeurend.
- De strekking van ons rechtmatigheidsoordeel over de baten, lasten en balansmutaties SiSa: Goedkeurend.

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
A31	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024	n.v.t.	€ 0	
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	n.v.t.	€ 0	
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	n.v.t.	€ 0	
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	n.v.t.	€ 0	
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	n.v.t.	€ 0	
D10	Volwasseneneducatie	n.v.t.	€ 0	
D12	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024	n.v.t.	€ 0	
D12A	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024	n.v.t.	€ 0	
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	n.v.t.	€ 0	
D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur	n.v.t.	€ 0	
D28	Impuls jongeren en talent	n.v.t.	€ 0	
E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2022-2022	n.v.t.	€ 0	
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
E81	Regeling specifieke uitkering OV-ambassadeurprojecten 2023	n.v.t.	€ 0	
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	n.v.t.	€ 0	
E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2025

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal - zie vorige pagina			€ 0	
E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
E103B Ministerie	Tijdelijke stimuleringsregeling slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van mobiliteitsinfrastructuur 2023-2027 (SISA tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
E103B Provincie	Tijdelijke stimuleringsregeling slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van mobiliteitsinfrastructuur 2023-2027 (SISA tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	n.v.t.	€ 0	
E110	Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw	n.v.t.	€ 0	
E113	Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024-2030	n.v.t.	€ 0	
E115	Tijdelijke regeling specifieke uitkering duurzame en circulaire infrastructuur	n.v.t.	€ 0	
E120	Regeling specifieke uitkering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030	n.v.t.	€ 0	
F20	Regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkelgebieden	n.v.t.	€ 0	
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024	n.v.t.	€ 0	
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekkingen)_gemeentedeel 2024	n.v.t.	€ 0	
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G10	Wet inburgering gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2024	n.v.t.	€ 0	
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	n.v.t.	€ 0	
H30	Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	n.v.t.	€ 0	
H35	Regeling specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	n.v.t.	€ 0	
H41	Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	n.v.t.	€ 0	
J4B	Regiodeals 5e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2025

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal - zie vorige pagina			€ 0	
J6B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet ondersteuning woningbouw (derde tranche) (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	n.v.t.	€ 0	
J17	Realisatiestimulans	n.v.t.	€ 0	
J18	Regeling specifieke uitkering isolatieopgave Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	n.v.t.	€ 0	
J30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	n.v.t.	€ 0	
J55	Aanpak energie armoede	n.v.t.	€ 0	
J56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen (RHA)	n.v.t.	€ 0	
J75B Ministerie	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
J75B Provincie	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
J85	stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	n.v.t.	€ 0	
J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	n.v.t.	€ 0	
J105	SPUK Startbouwimpuls	n.v.t.	€ 0	
J106	SPUK gebiedsbudget	n.v.t.	€ 0	
J117B	Soortenmanagementplan Zwolle	n.v.t.	€ 0	
J209	Meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen (RHA 2022)	n.v.t.	€ 0	
J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw	n.v.t.	€ 0	
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	n.v.t.	€ 0	
M6	Bekostigingsregeling huisvesting vergunninghouders in doorstroomlocaties	n.v.t.	€ 0	
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	n.v.t.	€ 0	
M30	Specifieke uitkering wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen	n.v.t.	€ 0	
Totaal			€ 0	

C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Zwolle in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

De hierna volgende (niet-limitatieve) opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.

- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheids-evaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdsheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Zwolle te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Zwolle

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

A faint, light blue silhouette of a city skyline is visible in the background of the lower half of the page, featuring various building shapes and a tower on the left.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL" of "Deloitte Global"), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de "Deloitte-organisatie"). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken en klanten in staat stellen te transformeren en bloeien. Voortbouwend op haar meer dan 180-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 470.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen.

Er worden geen verklaringen, garanties of toezeggingen (uitdrukkelijk of impliciet) gegeven over de juistheid of volledigheid van de informatie in deze communicatie; EMEA, de EMEA-aandeelhouders, hun gelieerde ondernemingen, medewerkers en vertegenwoordigers zijn niet aansprakelijk voor enig direct of indirect verlies of schade voortvloeiend uit het vertrouwen op deze communicatie. EMEA, de EMEA-aandeelhouders en affiliates zijn juridische, zelfstandige en onafhankelijke entiteiten.